

УДК 811.161.2

DOI <https://doi.org/10.24919/2308-4863/47-2-15>

Лілія ЛЕМЕЦЬ,

orcid.org/0000-0002-8802-7181

кандидат філологічних наук,

вчитель української мови та літератури

Комунального закладу «Оривський заклад загальної середньої освіти
Трускавецької міської ради Дрогобицького району Львівської області»

(Орив, Львівська область, Україна) *lilyavir@gmail.com*

Ганна ІВАНОЧКО,

orcid.org/0000-0002-2323-3646

кандидат філологічних наук, доцент,

доцент кафедри світової літератури та славістики

Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка
(Дрогобич, Львівська область, Україна) *ivanoczko_ania@ukr.net*

«МІЦЬ ДУХА І ОГЕНЬ ЛЮБОВИ»: ДІАЛЕКТНІ СИМВОЛЕМИ В ПОЕТИЧНОМУ КОНТИНУУМІ ІВАНА ФРАНКА

У статті досліджено та проаналізовано особливості функціонування діалектних символів у поезіях Івана Франка в культурологічному і лінгвостилістичному аспекті. Виокремлено та обґрунтовано семантико-стилістичний потенціал діалектних символів як органічних репрезентантів авторського лінгвостилу та авторської концепції тотожності людини крізь призму рідного слова.

Більшість українців незалежно від місця проживання чи приналежності їхніх споконвічних етнічних територій мусять усвідомити себе єдиним національним організмом, закоріненим у власну історію та праєвропейську культуру.

Водночас етноментальний синкретизм мовомислення виявляється в напівсвідомому вимірі і вербалізується в органічних діалектних (говіркових формах), слугуючи «живою схованкою духу», джерелом енергетики та унікальним оберегом. Духовна енергетика Слова (Мови) найпаче досягається через заглиблення в її історію, мовні ж реалії втілені в діалектах сягають глибин віків.

Постульовано, що Іван Франко не лише акцептував розумом та душею рідний бойківський діалект, був його природним носієм, а й підніс (загалом) і на рівні знакових символів до рівня глибокого ментального символу.

Зроблено узагальнення, що до оцінювання Франкових діалектизмів (діалектних словообразів) варто підходити диференційовано діалектично: якщо в ранніх літературних спробах вони були почасти даниною традиції, то вже на інших етапах творчості митець художньо мовомислить діалектом, який стає невіддільною субстанцією його текстів. Суцільні діалектні масиви органічно й цілеспрямовано влітаються в канву його дискурсів та часто виступають у найвищій образній іпостасі – концептуальних символів, на основних випадках текстової реалізації яких і зосереджено увагу у статті.

Ключові слова: символ, символами, діалект, сема, атологічне слово-образ, автологічний дискурс, автологіема, метафоричне значення, новаторство.

Liliya LEMETS,

orcid.org/0000-0002-8802-7181

Candidate of Philological Sciences,

Teacher of Ukrainians Language and Literature

Oriv Institution of General Secondary Education of Truskavets City Council,

Drohobych district, Lviv Region

(Oriv, Lviv region, Ukraine) *lilyavir@gmail.com*

Hanna IVANOCHKO,

orcid.org/0000-0002-2323-3646

Candidate of Philological Sciences, Associate Professor,

Associate Professor at the World Literature and Slavic Studies Department

Ivan Franko Drohobych State Pedagogical University

(Drohobych, Lviv region, Ukraine) *ivanoczko_ania@ukr.net*

STRENGTH OF SPIRIT AND FIRE OF LOVE: DIALECTAL SYMBOLEMS IN IVAN FRANKO'S POETIC CONTINUUM

The article deals with the study and analysis of peculiarities of dialectal symbolems functioning in I. Franko's poetry in both cultural and linguostylistical aspects. The semantic and stylistic potential of dialectal symbolems as organic representants of author's linguostyle and concept of human identity through the prism of native language is allocated and substantiated.

Most Ukrainians despite of place of residence or belonging to their ethnical areas must regard themselves as an only national unity, rooted in own history and preEuropean culture.

Ethnomental syncretism of language thinking is shown in semi-conscious survey and is verbalised in organic dialectal (speaking) forms, serving as "live hiding place of spirit", source of energy and a unique amulet. Spiritual energy of a Word (Language) is achieved through merging with its history, while linguistic (language) realia are used in dialects get back to ancient ages. It is stated that Ivan Franko accepted his native Boyko dialect not only with his mind and soul, was its native speaker, but also raised it to the level of sign symbolems to the level of symbol. It is summarised, that one should examine Ivan Franko's dialect differentially dialectically: if in his early literary works they were a tribute to tradition, then on other stages of the poet's creation, he uses this dialect as an integral part of his works. Dialectal units are organically and aimly used in the poet's discussions and are often seen in the highest hypostasis - conceptional symbolems, in the main cases of textual realisation to which attention is paid in the article.

Symbols in Ivan Franko's poetry prove to be special signs of the global creative comprehension of the world by the author.

Key words: *symbol, symbolem, dialect, sema, atological word-image, autologous discourse, metaphorical meaning, innovation.*

Постановка проблеми. У художньому мультиверсумі Івана Франка поезія посідає чільне місце. Саме з неї, зауважує Б. Тихолоз, геній-універсаліст, що зреалізував свій хист у найрізноманітніших галузях духової культур, розпочав свій творчий шлях на світанку ранньої юності (Стереометрія тексту, 2010: 7). Прикметно, що мовна, мовленева та художня свідомість митця народжувалася та кристалізувалася в лоні бойківського діалекту, що головно інспірувало формування авторського поетичного ідіолекту (зрештою, у прозі також бачимо цілі діалектні масиви).

Етноментальний синкретизм Франкового мовомислення виявляється на підсвідомому вимірі й вербалізується в органічних діалектних (говіркових) формах, слугуючи «живою схованкою духу», джерелом енергетики та унікальним оберегом. Духовна енергетика Слова (Мови), постулює К. Іваночко, найпаче осягається через заглиблення в її історію, мовні ж реалії, втілені в діалектах сягають глибин віків. Їх треба тільки пізнати, відновити, реанімувати (відродити) у своїй національній пам'яті (Іваночко, 2010: 119).

Іван Франко не лише акцептував розумом та душею рідний бойківський діалект, був його природним носієм, а й підніс (загалом) і на рівні знакових символів до рівня глибокого ментального символу.

Мета – різногранно проаналізувати символічний потенціал діалектних лексем в поетичній мовотворчості Івана Франка, простежити їхню ментальну та духовно-аксіологічну еволюцію в системі авторського мовомислення, з'ясувати суть новаторства Івана Франка як символотворця модерної художньої доби.

Прикметно, що митець усвідомлював психологічні закони збудження і гальмування уваги та уяви читача. Його [читача] не можна постійно приголомшувати каскадами вишуканих образів. Читач потребує хвилинки перепочинку, щоб зачерпнути повітря і набрати, образно кажучи, сили для осмислення символу, алегорії, незвичайності образного слова. Він не спроможний весь час «дихать огнем», до нього треба промовляти не лише трубним голосом архангела, а й звичайним, побутовим (автологічним) словом. Оцей флер невимушеності та природності в символі органічно привносить говіркова форма.

Аналіз досліджень. Мовних питань письменник торкався постійно. Свідчення тому – не лише ґрунтовні мовознавчі праці та розвідки («Етимологія і фонетика в южноруській літературі» (1894), «Азбучна війна в Галичині 1869 році» (1912), «Літературна мова і діалекти» (1907), «Причини до української ономастики» (1906), «Дві замітки до тексту найдавнішої літописі» (1908), «Двоязичність і дволикість» (1905).

Варто зазначити, що функціонування та роль діалектизмів у творчості галицького ювеліра слова – об'єкт та предмет дослідження чисельних мовознавчих та літературознавчих розвідок, уже понад століття. Заслужують на увагу праці М. Ільницького, І. Ціхоцького, В. Грещука, Я. Закревської, К. Іваночка та ін. «Спровокував» такий ажіотаж, вважаємо, сам письменник, бо чого варта одна лише його дискусія із Б. Грінченком. Окремий, хоча і спорадичний, сегмент в бібліографії становлять символістичні та поетологічні франкознавчі студії (Б. Тихолоз, В. Корнійчук,

Л. Лемець, І. Денисюк, В. Кононенко, В. Жайвоноронок, М. Стецик, Г. Іваночко та інші вчені).

Виклад основного матеріалу. «Кожна літературна мова доти жива і здібна до життя, доки має можливість, з одного боку, всисати в себе всі культурні елементи сучасності, значить, збагачуватися новими термінами та висловами, відповідними до прогресу сучасної цивілізації, не втраючи при тім свого основного типу і не переходячи при тім в жаргон якоїсь спеціальної верстви чи купи людей, а з другого боку доки має тенденцію збагачуватися чимраз новими елементами з питомого народного життя і з відмін та діалектів народного говору» (Франко 1981–1985, 207) – розмірковував Іван Франко у статті «Літературна мова і діалекти» з приводу функціонування територіальних мовних одиниць в унормованій мові та житті народу. Певно, аби не бути голослівним, митець на прикладі власної творчості продемонстрував вагу та художній потенціал діалектизмів, їхню невід’ємну роль у житті рідної мови. «Ледей чи не кожен твір письменника характеризується специфічною мозаїкою діалектних форм, що зумовлено територіальною співвіднесеністю мовного матеріалу (Нагуєвичі, Борислав, Лолин, села Наддністрянщини), наративною характеристикою текстів, ступенем їхньої стилістичної обробки» (Ціхоцький, 2009: 207).

Питання співвідношення літератури, літературної мови та діалекту Іван Франко вирішував навіть у поетичній формі. У поезії «Антошкові П.» митець дає мінорну й водночас гостру відповідь Антонові Петрушевичу, котрий наполягав, що українська мова – це всього-навсього діалект «общерусского языка». Цікаво, що саму лексему «діалект» Іван Франко вживає у значенні «унормована літературна мова», надає їй глибоко патріотичного та символічного забарвлення через актуалізацію стрижневих сем «рідкісність», «дорогоцінність», «твердість», «рішучість»:

Діалект чи самостійна мова?

Найпустіше в світі се питає.

Міліонам треба сього слова,

І гріхом усяке тут хитанє (Франко, 2004: 394).

Це, своєю чергою, ще раз переконує, що до оцінки Франкових діалектизмів варто підходити диференційовано, критично, з урахуванням авторської художньої еволюції при вивченні мови у різні періоди творчості. Говіркові слова і конструкції часто виступають у ранніх літературних спробах поета, які були даниною традиції, твори ж, видані після першого арешту Франка, звучали вже по-новому. У ранніх Франкових творах бачимо суцільні діалектні масиви, що органічно

вплітаються у канву його віршових текстів. Очевидно, Франко, як і Стефаник, мислив діалектом, що ставав невіддільною субстанцією його текстів. Іноді Франкові дорікали (особливо радянські мовознавці), що надмір діалектизмів знижує загальну художню вартість його поезій. На жаль, цю естетично невиправдану претензію висловлював і Левко Полюга, який говорив, що діалектні вкраплення були несвідомими. Гадаємо, що Франко цілком осмислено звертався до мови простого сільського люду, вводив її широким закроєм не лише у прозу, як засіб кристалізації монологів і діалогів, а й у поетичні тексти, щоб народною мовою висловлювати пекучі й болючі проблеми народу, його тривоги, муки і щоденні страждання. Цікаво й інше: у поемі «Мойсей» Франко з його «еволюційно-трепетним ставленням до діалекту не надуживає говірковими формами і його мовлення видається підкреслено літературним. Поодинокі вкраплення діалектизмів (*тама, красий, жмінка, напудити*) – це експресивні ізмагарди стилю або ж влучні ідентифікатори мовлення персонажів» (Стецик, 2020: 140–141).

«Західноукраїнський елемент» у Франкових творах виявляється на різних рівнях мови – у фонетиці, морфології, синтаксисі, лексиці та семантиці. Якщо фонетичні та морфологічні діалектизми Франко виправляв у своїх творах, то лексичні і семантичні використовував протягом усього життя для відтворення місцевого колориту, для типізації мови героїв, для збагачення мови.

Лексичні діалектизми Іван Франко вводив у свої поетичні тексти до кінця. Питома вага їх вжита у власне символічному значенні, чи позначена символічною конотацією: *рожі (троянди), пес (собака), бугай (бик), хопта (бур’ян), нетля (метелик), нутро (єство), звізда (зірка), гадина (змія), хробак (черв’яки), гадь (змії), черви (черв’яки), ланці (ланцюги, кайдани), гвозді (цвяхи), май (травень), сім’я (насіння), сімена (насіння), легіт (вітер), крин (лілія), мраки (імла), перти (наступати).*

Подібнемо в поезіях Івана Франка і фонетичні (*убійство, вірли, всупір, струс, злуда, нуда, нута, припадок, пчола, чмелі, тільки, сумліне, трута, хорий, цвіти, огонь, соловій*) та граматичні діалектизми (*крови, любови, мглов, жите, мя, коби, квока, жиймо, забутє, жінков, жвати, густов, дни, най, смерти, димове*).

Наполягаючи на тому, що кожен поет повинен вносити і свій вклад, передусім індивідуальне «я», у зміст і мову твору, Франко тим самим обстоював право автора використовувати, в міру потреби, діалектні слова, щоб мова загалом відбивала реалізм.

Суцільною алегорією є поезія «Анні П.» (Анна Павлик – сестра побратима Івана Франка Михайла Павлика, представниця жіночого руху). Ця алегорія сплетена переважно з автологічних слів та діалектних символів, які набувають особливої образності лише в системі всього поетичного творива. Загальна ж тональність поезії мінорна. Для суспільної характеристики доби поет вдається до майже аористичних висловів:

Глушить пшеницю *хопта* люта; <...>

Будяччям вкриті перелогі;

Чорная хмара валом точить

(Франко, 2004: 160–161).

Вірш написаний у формі уявного діалогу між матір'ю і дівчиною (десь тут, можливо, відгомін «Веснівки» М. Шашкевича). І цей діалог завершується визнанням-ствердженням:

Я не боюся хмари-зливи!

Що мені вітер той бурхливий?

(Франко, 2004: 160–161).

Тут окремі образи набирають символічно-метафоричного звучання лише з погляду цілісності вірша, його жанру. А формально – це побутопис. Вислови «буду робити», «не покину праці в полі» тощо можуть бути вжиті в прямому значенні, у буденному мовленні.

Я про ті *тучі* сміло-сміло

Буду робити чесне діло.

Нехай і повинь валом *бухне*,

Моя відвага не потухне,

Знесу я всяку злу долю,

Та не покину праці в полі.

Робити буду без упину

І перестану, як загину

(Франко, 2004: 160–161).

Виділені слова є діалектизмами. Вклад Франка в українську літературну та мовознавчу скарбничку неоціненний: його поетична канва не просто пересипана діалектизмами, поет підносить діалект до рівня глибинного, стилістично обґрунтованого та відшліфованого символу. Це дозволяє йому не лише максимально наблизитися до рідного бойківського колориту, але й близькою та зрозумілою народів мовою передати все наболіле, майстерно викристалізувати авторські задуми:

Зимнії роси що ж *удіють*?

Та вони *хопту* гріють-гріють.

Аж пок' зійти ще сонце мусить –

Хопта пшеницю *здусить-здусить* <...>

Я про ті *тучі* сміло-сміло

Буду робити чесне діло (Франко, 2004: 160–161).

У щойно наведеному фрагменті бачимо майже всі типи діалектизмів: лексичні – *хопта*, *удіють*, *туча*, *сміло*; фонетичні – *рісно*, *пок'*; граматичні –

про ті тучі (незважаючи на *тучі*). Словоформа «хопта» (*бур'ян*) у цитованій поезії – потужний багатозначний символ. Символознавець В. Кононенко виділяє у семантичній структурі лексеми *бур'ян* лише негативні конотації; це щось «шкідливе», «непотріб», «те, що заважає», «сміття» (Кононенко 2001: 213).

В «Енциклопедичному словнику символів культури України» слово *бур'ян* має таке значення: «*Бур'яни: кропива, очерет, осот, полин, кукуль, будяк, купина. Образи бур'янів використовуються для алегоричного відображення межі, пустки, занепаду, запустіння, ледачкватості, безгосподарності, нужденного життя, безпросвітних злиднів*» (Енциклопедія, 2015: 91).

Аналогічні символічні природження відчитуємо і в рядках та між рядками поезії Франка, де «хопта» постає символом «шкоди», «лиха», навіть «застою», «несправедливості», «нечистоти», «занедбаності», «хаосу». Цікаво, що в системі Франкової мовотворчості зазначена лексема національно конотована.

Превалюють обертони негативного семантичного полюсу і в символічному наповненні лексеми «гадь» (змія) із поезії «Гриць Турчин». В. Жайворонок потрактує змію як збірний образ чогось поганого бридкого; символ злої, підступної людини. Змія – уособлення злості, люті, облесливості, лукавства, небезпеки, невдячності, обмови, пліткарства, недобрих новин. Гадь у Франка – символ страждань і болю, прозоре втілення зла, жорстокості, тиранії. Названі семи автор увиразнює через введення у текст словосполуки «ссати кров», де лексема кров ужита в значенні «життєдайність»:

На зло, що, наче *гадь* несила,

Ссе кров із людськості грудей

(Франко, 2004: 165).

Лексема «гадь» в Івана Франка набуває й ідейно-політичних, глибоко національних конотацій. Таке потрактування простежуємо в поезії «Камењарі», де семантика діалектного символу «гадь» виразно простежується та акцентується через поєднання із діалектизмом-символом «ланці». Згадані лексеми витворюють символічну «симфонію», постають репрезентантами сем «неволя», «тягар», «пута», «скованість духу», «страждання», «безсилля» і «велич духу» водночас:

І руки в кожного ланці, мов *гадь*, обвили... (Франко, 2004: 135). Гадь (змія, гадюка) в поезії Івана Франка виступає знаком світоглядної опозиції *чоловіцтва* і *звірства* (Б. Т), одним із визначальних символічних атрибутів оприявлення авторського «я».

Діалектизм «гадина» у Франка постає персоніфікованим образом дороги, а отже носієм символічних сем «непередбачуваність», «настороженість», «невідомість», «небезпека», «ризик»:

Ся нитка зелена, що, мов тота *гадина*,
Отсе вздовж загона снує (Франко, 2004: 198).

Оригінальність Франкового мовостилу, як зазначає Л. Лемець, часто виявляється не в традиційному поєднанні, а в динамічному синкретизмі автологем та символом, їхньому філігранному осмисленні, розмиванні семантичних меж (Лемець, 2018: 9).

Символами *болота, п'їтьми, мгли й застою* постають у Франка «черви» (черв'яки), смислове й емоційне навантаження образу яких автор посилює контрастуванням з образами протилежного полюсу – світла, сонця та його проміння, що несе в собі нове життя. Ведемо мову про вірш «Ідеалісти», зміст якого вважаємо аж надто прозорим та алегоричним, а об'єкт авторського викриття вказаний у самому заголовку:

Втім люди той пень відвалили й поперли,
І дійсне сонце вказалось з-за мли;
На сонце те глипнули *черви* й померли
І, мручи, убійчеє світло кляли
(Франко, 2004: 124–125).

Лексема «хробак» зберігає основний ідейний стрижень «зісуття», «застій», «ницість», «підлога», «огида» і в поезії «Досить, досить слова до слів складати»:

Досить, досить слова до слів складати,
Під формою блискучою, гладкою,
Мов *хробака* під гарною лускою,
Пекучий біль і сльози укривати!
(Франко, 2004: 177).

У канву своїх поетичних творів письменник нерідко вводить розмовну лексему «огень». Вогонь здавна вважався носієм ідей життя, буття, що відповідає загальнофілософській концепції оптимістичного сприйняття дійсності, закладеної в українському менталітеті. Гадаємо, що саме Іван Франко у своєму знаменитому «Гімні» («Вічному революціонері») найкраще представив зазначений символічний компонент:

І де в світі тая сила,
Щоб в бігу її спинала,
Щоб згасила, мов *огень*,
Розвидняючийся день? (Франко, 2004: 97).

Саме діалектна форма «огень» увійшла в український ментальний лінгвопростір, як знаковий образ, тобто впізнаваний оказіональний образ – символ, виштовхнутий із мовної тканини й зумовлений комплексом засадничих чинників культурно-естетичного та світоглядно-етичного

плану. Колоритна говіркова словоформа «огень» експлікує концептуальний вимір повноцінного життя й постійної боротьби із силами темряви, демонструє візію оптимістичної світоречення.

Багате символічне полотно розгортає Франко перед читачем у поезії «Задунайська пісня». Поет майстерно оперує діалектизмами «огень», «слезини», «пожар», «месть», що витворюють збірний символ війни, боротьби за свободу й незалежність. Концептуальними у названих лексемах виступають семи «шлях до незалежності», «запорука перемоги», «ціна свободи»:

Та вже огнем, а не слезами,
Слов'янську землю зайняла.
Хоч кров пливе, то дмуться груди,
Пожар горить – з ним месть і гнів
(Франко, 2004: 92).

У художній рецепції Франка вражають динамізмом звороти, в яких ключовими елементами постають діалекти-орнітоніми: вірли, соловії.

Вірли (орли) усимволізують «свободу», «нескоренність», «звитягу», «геройство», що особливо увиразнюються через контекстуальне оточення лексемами «боротьба», «димове»:

Що то в полі за *димове*?
Чи то *вірли* крильми б'ються?
Ні, то Доля грядки поле (Франко, 2004: 105).

Абсолютно протилежними конотаціями насажений орнітонім «соловій» (соловей), що у народній уяві асоціюється із красою, молодістю, любов'ю, ніжністю. Такі символічні прирощення у поезії «Ще щебече у садочку соловії» поет виразно актуалізує та підсилює діалектизмом «май» (травень) – символ весни, радості, життя. Однак, у візії Франка соловей постає і символом приреченості, покори:

Та не так тепер в садочку, як було:
Вечір в маю – співом все село гуло,
По вулиці дівчатонька, наче рій,
На вишеньці висвистує *соловій*
(Франко, 2004: 103).

Іван Франко облюбив лексичні діалектизми «сім'я», «сімена» (насіння), котрі наділяє узагальнено-символічними смислами «відродження», «життя», «світла надія», «переродження», насажує національно-патріотичними та індивідуально-авторськими обертонами:

Сійте! На пухку, на живу ріллю
Впадуть *сімена* думки вашої!
(Франко, 2004: 99).

У фонетичному діалектизмі «прапур» автор лаконізує символічне значення «незнищенність українського народу», «стійкість у боротьбі», «волелюбний дух», «сила», «свобода»:

Шумно, буйно колиши ти,
Вітре, ті *прапури!* (Франко, 2004: 94).

Серед діалектних символів із позитивною конотацією, заслуговую на увагу облюбована поетом лексема «цвіти», домінантними семами якої постають компоненти «радість», «оновлення», «краса». Введення у поетичні площини названої лексеми допомагає авторові створити контрастне полотно людського болю і страждання:

*Цвіти серед поля,
Долом і горів –
Тільки тьма й неволя
П'є народну кров* (Франко, 2004: 106).

Потужним символотворчим потенціалом володіє у Франка флоролексема «рожа» (троянда), що в народній уві виступає символом найвищої краси. Широкий діапазон семантичних ознак слова-символу «рожа» дозволяє виділити досить великий набір властивих йому компонентів – «ідеал», «радість», «щось прекрасне», «добро», «життя», «втіха», «кохання», «любов». Символ «рожа» у візії поета здебільшого прив'язаний до образу коханої («Жіноче серце! Чи ти лід студений...»), хоча нерідко наділений індивідуально-авторськими, національними конотаціями.

Поема «Ботокуди» є твором сатиричним. За своєю природою вона має містити відповідну лексику. Іван Франко загалом використовував такий лексикон, якого досі не було в українській поезії. Коли йдеться про походження «ботокудів», автор вдається до пародійної картини:

Спочатку Світ тонує у тьмі кромішній;
Зверху уносивсь канчук,
Внизугнулись душі грішні (Франко, 2004: 107).

Коли в Ботокудії з'явився «дивний гедзень на народи», «заметалось бидло»; до краю прийшов якийсь *оконок* (слово діалектне). Він звався графом Встидіоном (мається на увазі відомий граф Стадіон, намісник Галичини), автор пародіює тут справжнє прізвище.

Висновки. Оригінальність Франкового поетичного мовостилу виявляється в актуалізації символічного потенціалу діалектних за формою експлікацій лексем. В поетичних контекстах митця питомо бойківські символічні образи трансформуються в потужні концептуальні асоціативно-символічні комплекси-знакові образони ідіолоктного ідіомислення з увиразненими інтенційно-аксіологічними компонентами архетипного й етноментального плану (*огень, гадь, хопта, вірли*). Динамічний синкретизм говіркових автологем і символом, їхня філігранна взаємодія «працює» на гармонічну цілісність, злагодженість та стильову довершеність Франкових поетичних дискурсів загалом.

Розвідка показує, як у Франка питомо бойківські символічні образи-характеристики перетворюються в асоціативно-символічні комплекси, модифікуються у конкретних художніх варіантах, кожен з яких, зберігаючи зв'язок із первинним лексичним значенням, водночас семантично ускладнюється і «працює» на гармонійну цілісність та стилістичну довершеність тексту.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Грещук В. Бойківський діалект у ранній творчості Івана Франка, *Етнос і культура* 2005/2006. Вип. № 2/3. С. 20–23.
2. Жилко Ф. Т. Говори української мови. Київ : Рад. школа, 1958. С. 83, 128.
3. Іваночко Г. Ліричне автологічне слово Івана Франка (збірка «Зів'яле листя» – «перший жмуток»). *Проблеми гуманітарних наук : збірник наукових праць ДДПУ імені Івана Франка. Серія «Історія»*. 2000. № 5. С. 210–221.
4. Іваночко К. Акцентуація дієслів акцентного типу К у наддністрянських говірках. Мовознавчі студії. Діалект у лінгвокультурологічному просторі. *Збірник наукових праць ДДПУ ім. І. Франка*. Вип. 3. Дрогобич : Швидкодрук, 2010. С. 107–123.
5. Кононенко В. Рідне слово. Підручник для шкіл із поглибленим вивченням української мови, ліцеїв, гімназій, колегіумів. Київ : «Богдана», 2001. 303 с.
6. Лемець Л. Символи в поезії Івана Франка: лінгвостилістичний аспект : автореф. дис. ... канд. філол. наук : 10.02.01. Дрогобич, 2018. 20 с.
7. Матвіяк І. Діалектна основа мови в творах Івана Франка. *Мовознавство*. 2003. № 1. С. 12.
8. Мацько Л. Стилістика української мови. Київ: Вища школа. 2003. 475 с.
9. Онишкевич М. Й. Полонізми і діалектизми (бойкізми) та їх коментування в творах Івана Франка. *Питання слов'янського мовознавства*. 1963. Кн. 9. С. 36.
10. Поезії дивні чари. Франкознавчі та інші студії. НАН України. Інститут Івана Франка; відпов. ред. А. Швець; наук. ред. : К. Дронь, І. Котик, М. Лапій; передм. А. Швець; редкол. : Є. Нахлік (гол.) та ін. Львів, 2020. 392 с.
11. Попадинець Г. Автологічне слово у ліриці Івана Франка : автореф. дис. ... канд. філол. наук : 10.01.01. Львів, 2003. 20 с.
12. Стереометрія тексту: Студії над поетичними творами Івана Франка : колективна монографія / М. Барабаш, В. Неборак, Б. Тихолоз ; упорядник та наук. ред. Б. С. Тихолоз, Н. Б. Тихолоз; НАН України; Львівське відділення інституту літератури ім. Т. Г. Шевченка. Львів, 2010. 288 с.
13. Стецик М. Поема Івана Франка «Мойсей»: фрагменти текстової стереометрії. *Поезії дивні чари. Франкознавчі та інші студії НАН України*. Інститут Івана Франка; відпов. ред. А. Швець; наук. ред. : К. Дронь, І. Котик, М. Лапій; передм. А. Швець; редкол. : Є. Нахлік (гол.) та ін.. Львів, 2020. С. 129–142.

14. Ціхоцький І. Мова прози Івана Франка (стилістичні новації). Львів: Видавничий центр ЛНУ імені Івана Франка, 2006. 290 с.

15. Ціхоцький І. Діалектична компетенція Івана Франка (Теоретична рецепція і артистична інтерпретація). *Вісник Львівського університету. Серія «Філологія»*. 2009. Вип. 46. Ч. II. С. 207–216.

16. Франко І. Із секретів поетичної творчості. *Зібрання творів: У 50 т.* Київ: Наукова думка, 1985. Т. 31. С. 45–119.

17. Франко І. Літературна мова і діалекти. *Зібрання творів: У 50 т.* Київ: Наукова думка, 1981–1985. Т. 37. С. 205–210.

18. Явір Л. Невичерпний атом (Про актуальність дослідження феномену Івана Франка). *Розвиток сучасної освіти і науки: результати, проблеми, перспективи: тези І-ї Міжнародної науково-практичної конференції молодих вчених*. Дрогобицький державний педагогічний університет імені Івана Франка, 21–22 листопада 2013 р. / ред.-упоряд. В. Ільницький, А. Душний, І. Зимомря. Дрогобич: Посвіт, 2013. С. 176–178.

ДОВІДКОВА ЛІТЕРАТУРА

ЕССКУ – Енциклопедичний словник символів культури України / за заг. ред. В. Коцура, О. Потапенка, В. Куйбіди. 5-е вид. Корсунь-Шевченківський: ФОП Гаврищенко В., 2015. 912 с.

Жайв. – Жайворонко В. Знаки української етнокультури: Словник-довідник. Київ: Довіра, 2006. 703 с.

ДЖЕРЕЛА ІЛЮСТРАТИВНОГО МАТЕРІАЛУ

Франко І. Вибрані твори: В 3-х т. Т. 1: Поезії, поеми. 2004. Дрогобич. Коло. 824 с.

REFERENCES

1. Hreshchuk, V. (2005/2006). Boikivskyi dialekt u rannii tvorchoosti Ivana Franka [Boyko dialect in the early works of Ivan Franko], *Etnos i kultura*. Vyp. Nr 2/3, 20–23 [in Ukrainian].

2. Zhylko, F. (1958). Hovory ukrainskoi movy [Signs of Ukrainian ethnoculture]. K.: Rad. shkola. [in Ukrainian].

3. Ivanochko, H. (2000). Lyrichne avtologichne slovo Ivana Franka (zbirka «Ziviale lystia» – «pershyi zhmutok») [Lyrical autologous word of Ivan Franko (collection “Withered leaves” – “the first bunch”). *Problemy humanitarnykh nauk: zbirnyk naukovykh prats DDPU imeni Ivana Franka*. Serii Istorii, 5, 210–221 [in Ukrainian].

4. Ivanochko, K. (2010). Aktsentuatsiia dieliv aktsentnoho typu K u naddnistrianskykh hovirkakh [Accentuation of verbs of accent type K in Transnistrian dialect]. *Movoznavchi studii. Dialekt u linhvokulturolohichnomu prostori. Zbirnyk naukovykh prats DDPU im. I. Franka*. Vyp. 3. Drohobych. Shvydkodruk, 107–123 [in Ukrainian].

5. Kononenko, V. (2001). Ridne slovo [Native word]. *Pidruchnyk dlia shkil iz pohlyblenym vyvchenniam ukrainskoi movy, litseiv, himnazii, kolehiumiv*. Kyiv. “Bohdana” [in Ukrainian].

6. Lemets, L. (2018). Symvoly v poezii Ivana Franka: linhvostylistychnyi aspekt [Symbols in Ivan Franko’s poetry: linguistic and stylistic aspect]. (Avtoreferat dysertatsii na zdobuttia naukovoho stupenia kandydata filolohichnykh nauk). Drohobych [in Ukrainian].

7. Matviias, I. (2003). Dialektna osnova movy v tvorakh Ivana Franka [Dialectal basis of language in the works of Ivan Franko]. *Movoznavstvo*, 1 [in Ukrainian].

8. Matsko, L. (2003). Stylistyka ukrainskoi movy [Stylistics of the Ukrainian language]. Kyiv: Vyshcha shkola [in Ukrainian].

9. Onyshkevych, M. (1963). Polonizmy i dialektizmy (boikizmy) ta yikh komentuvannia v tvorakh Ivana Franka [Polonisms and dialectisms (boycisms) and their commentary in the works of Ivan Franko]. *Pytannia slovianskoho movoznavstva*. Kn. 9 [in Ukrainian].

10. Poezii dyvnii chary (2020) Frankoznavchi ta inshi studii [Poetry of strange magic]. NAN Ukrainy. Instytut Ivana Franka; [vidpov. red. A. Shvets; nauk. red.: K. Dron, I. Kotyk, M. Lapii; peredm. A. Shvets; redkol.: Ye. Nakhlik (hol.) ta in.] Lviv [in Ukrainian].

11. Popadynets, H. (2003). Avtologichne slovo u lirytsi Ivana Franka [An autologous word in the lyrics of Ivan Franko] (Avtoreferat dysertatsii na zdobuttia naukovoho stupenia kandydata filolohichnykh nauk). Lviv [in Ukrainian].

12. Stereometriia tekstu: Studii nad poetychnymy tvoramy Ivana Franka (2010) [Stereometry of the text: Studies on the poetic works of Ivan Franko]: [Kolektyvna monohrafiia] / M. Barabash, V. Neborak, B. Tykholoz; Uporiadnyk ta nauk. Red. B.S. Tykholoz, N.B. Tykholoz; NAN Ukrainy; Lvivske viddilennia instytutu literatury im. T.H. Shevchenka. Lviv [in Ukrainian].

13. Stetsyk, M. (2020). Poema Ivana Franka «Moisei»: frahmenty tekstovoi stereometrii [Ivan Franko’s poem “Moyses”: fragments of textual stereometry]. *Poezii dyvnii chary. Frankoznavchi ta inshi studii NAN Ukrainy*. Instytut Ivana Franka; [vidpov. red. A. Shvets; nauk. red.: K. Dron, I. Kotyk, M. Lapii; peredm. A. Shvets; redkol.: Ye. Nakhlik (hol.) ta in.]. Lviv, 129–142 [in Ukrainian].

14. Tsikhotskyi, I. (2006). Mova prozy Ivana Franka (stylistychni novatsii) [The language of Ivan Franko’s prose (stylistic innovations)]. Lviv: Vydavnychi tsestr LNU imeni Ivana Franka [in Ukrainian].

15. Tsikhotskyi, I. (2009). Dialektychna kompetentsiia Ivana Franka (Teoretichna retseptsiia i artystychna interpretatsiia) [Ivan Franko’s Dialectical Competence (Theoretical Reception and Artistic Interpretation)]. *VISNYK LVIV. UN-TU Serii filol.* Vyp. 46. Ch. II. 207–216 [in Ukrainian].

16. Franko, I. (1985). Iz sekretiv poetychnoi tvorchoosti [From the secrets of poetic creativity]. *I. Franko. Zibrannia tvoriv: U 50 t.* Kyiv: Naukova dumka, 31, 45–119 [in Ukrainian].

17. Franko, I. (1981 – 1985). Literaturna mova i dialekty. [Literary language and dialects]. *I. Franko. Zibrannia tvoriv: U 50 t.* Kyiv: Naukova dumka, 37, 205–210 [in Ukrainian].

18. Iavir, L. (2013). Nevycherpnyi atom (Pro aktualnist doslidzhennia fenomenu Ivana Franka) [Inexhaustible atom (On the relevance of the study of the phenomenon of Ivan Franko)]. *Rozvytok suchasnoi osvity i nauky: rezultaty, problemy, perspektyvy : tezy I-yi Mizhnarodnoi naukovo-praktychnoi konferentsii molodykh vchenykh*, Drohobytskyi derzhavnyi pedahohichnyi universytet imeni Ivana Franka, 21–22 lystopada 2013 r. [red.- uporiad. V. Ilnytskyi, A. Dushnyi, I. Zymomria]. Drohobych: Posvit. 176–178 [in Ukrainian].

DICTIONARIES

ЕССКУ – Entsyklopedychnyi slovnyk symboliv kultury Ukrainy [Encyclopedic dictionary of symbols of Ukrainian culture] / za zah. red. V. Kotsura, O. Potapenka, V. Kuibidy. Vyd. 5. Korsun-Shevchenkivskyi: FOP Havryshenko V., 2015 [in Ukrainian].

Жайв. – Zhaivoronok, V. (2006). Znaky ukrainskoi etnokultury [Speak the Ukrainian language]: Slovnyk-dovidnyk. K.: Dovira [in Ukrainian].

SOURCES OF ILLUSTRATIVE MATERIAL

Franko, I. (2004) Vybrani tvory [Selected works]: V 3-kh t. T.1: Poezii, poemy. Drohobych: Kolo [in Ukrainian].